

CONTEMPORANUL

Revista științifică și literară
iese de două ori pe lună,
redactor *Ioan Nădejde*.

No. 21 an. III.

Iași 1884.

Privesc ca abonați pe D-ții ce vor bine vroi a primi
două numere unul după altul.

Notițe despre regiunea dintre Ploiești și Cîmpina de Dr. E. Tietze. *)

(Sfîrșit.)

Masele mari de prund, ce se află la sudul rîdicăturii, nu se mai arată în această vale, se văd oare cari pături vechi de prund aluvial de ale pîrăului, care și-a săpat unele locuri albie într'insele. Pe coaste se văd luturi cenușii nestratificate, pe cît se pare.

La sud de pîrâu s'au săpat mai multe fîntini. Una dintr'insele ajunsese până la adîncime de 31 de clafteri la vremea călătoriei *d-lui Tietze* și dădea destul petrol, nu departe de acolo altă fîntină la adîncime de 29 de clafteri nu dădea de feliu. Dealurile cercetate se alcătuesc din luturi cenușii cu pături de năsip printr'insele ba chiar și cu greziu. Ce-va la sud de această fîntină ce-va mai sus pe coasta dealului în sus altă fîntină mai puțin adîncă a dat de sare. Altele tot pe acea coastă n'au dat de sare. O sfredelitură la țermul pîrăului dă-

*) Vezi No. 20 an. III.

duse de sare foarte degrabă și apoi până la 56 de metri de adâncime tot nu dăduse petroleu. Altă fântină adâncă numai numai 22 de metri dăduse timp de două luni câte 9110 litri de petrolou pe zi. Pe la 1865 în August ținuse curgerea petroleului 11 luni, dar scăzuse până la 29 de litri în 24 de ceasuri.

Capellini, care a cercetat regiunea de petroleu de la Ținta și de la Dîmba, spune, că une-orî se dă de linți de sare la adâncime de 7 sau 8 metri, cuprinse în lutul cu petroleu.

Capellini a aflat aice și la Băicoiū fosile. A determinat din luturile cu sare de la Ținta și Băicoiū *Cardium littorale* Eichw., bucățele de *Dreissena*, *Paludina acuta* Drap., *Pisidium priscum* și *Eichw.*, *Pisidium* sp. varietatea mare.

Gintl greșește luîndu-se după *Heinrich Walter* cînd spune că la Băicoiū și Ținta se află schist cu conglomerat de schist micaceu și cloritos.

Păturile ce alcătuiesc dealurile de la Băicoiū, Cotoi și Ținta se întind de la apus la răsărit și tot așa și la Colibași. Fiind că Băicoiul se află pe prelungirea direcției păturilor bogate de la Colibași și fiind că între Colibași și Băicoiū se mai află petroleu la Modeni, trebuie să ne așteptăm pentru acest din urmă loc la bune rezultate. Va întrece înse Colibași, căci Băicoiul se află lîngă linia fierată.

Despre sarea de la Băicoiū și Ținta trebuie de spus că se întîlnește foarte neregulat, din săpături ar urmă că se află sub formă de linți culcate pe lat, s'ar putea admite și că păturile de sare sînt foarte turburate și subțiri.... Dar în amîndouă presupunerile nu se poate aștepta să se aple sare în mare cîtîme. Și din acest punct trebuie să ne bucurăm, căci dacă ar fi sare n'ar avea viitoriū exploatarea petroleului, așa ne arată experiența. Alt-feliū în Galiția în regiunea sărei s'ar fi găsit mulțime de petreleu.

De la Băicoiū am mers spre munți la Cîmpina. Am

trecut mai întâiu peste o mare întindere de prundiș, care formă cite-va trepte orî terațe spre Prahova. Chiar la apus de Băicoiu, în drumul spre stație, suî cea di'ntăiu din aceste terațe, care are înălțime de la 20—30 de picioare. De acoloa se întinde un șes mare acoperit de prund, până ce la sud de locul unde se varsă Doftana în Prahova, te scobori din nou și affi că șesul cel întins iese suprafața unei terațe foarte întinse și foarte nalte, căreia îi corespunde, pe cit se pare, alta pe malul drept al Prahovei, de asemenea șesul Cîmpinei dintre Prahova și Doftana iese o continuare spre nord a celui de la sudul Doftanei.

Adîncimea până la care sapă riuurile acestea în terață poate fi de 200 până la 300 picioare. Ar fi înse greșală, dacă ne-am închipui că pătura de prund iese așa de groasă. Pătura de prund iese mult mai suptire, la feliurite locuri se și văd păturile terțiare de pe sub prund, dacă cercetăm coastele terațelor. Prundul a fost adus de riuri și văile săpate mai tîrziu și prin prund și mai adînc prin păturile terțiare. Prundul năruit a acoperit coastele și de aceea se par terațele așa de groase cum nu-s.

La Cîmpina a cercetat fintinele săpate pentru petroleu lîngă Doftana și lîngă Prahova. Cele de la Doftana, la resărit de tîrg, dau mai mult. S'a dat peste luturi albăstrii și peste năsipuri (adesea așezate în pături, foarte plecate și întinzîndu-se de la apus spre răsărit; păturile sînt mai tare rîdicate la adîncime de cit la suprafața).

În năsipuri și în luturi se află cardii și congerii. Ceva mai spre nord sub păturile cu petroleu s'a aflat sare și se și lucrează la scoaterea ieî.

Pe malul Prahovei s'au săpat de asemenea cite-va fintini, dar până acuma n'au prea adus foloase. Pe malul stîng al riului iese un izvor sulfuros lîngă care s'au făcut băi. Pămîntul se alcătuește tot din luturi și năsipuri, păturile stau aproape verticale. În jos de la feredee aproape de riu ieșea o dinioară ceară de pămînt (oțoche-

rită), acuma a încetat. Săpături făcute pe alătura n'au dat peste oțocherită.

Pe malul drept al Prahovei se află de asemenea gropi, sub luturi și năsipuri iese niște greziu micaceu desfăcut în lespezi cu congerii mici (*C. simplex*), și greziu mărgos cu gips și pucioasă. Pucioasă deși necurată dar se află multă. D. *Pilidi* (l. c. p. 140) a dovedit, că păturile terțiare de sub prund sînt din formațiunea cu congerii. Mai spre nord se află sub acestea și pături sarmatice, cari nu se văd la suprafață nicăieri între Cîmpina și Băicoiū. *Paul* a spus de mult că petroleul din Valachia se află mai ales în pătura cu congerii, tot așa a crezut *Capellini* și alți observatori ca *Coquand* și *Foetterle*.

Autoriul socoate că păturile cu petroleu de la Băicoiū, (cu prelungirile lor spre Colibași și Măgurenă) sînt ce-vă mai nouă de cît de cele de la Cîmpina (cu prelungirile lor spre Provița și Păcurăț). Dacă iese adevărat, cum spune *Capellini*, că la Colibași se vor fi aflind ceriți, atunci trebuie să credem că sînt și pături sarmatice acolò, cu petroleu; de nu, apoi toate cele citate fac parte din formațiunii mai nouă de cît cele sarmatice.

De aice urmează că greșesc acei cari socot că sarea se află numai în formațiunea mediterană, căci am văzut cum la Băicoiū și la Ținta se află în formațiunea cu congerii. Se înțelege înse că nu urmează că numai în formațiunea cu congerii se află sare în România, se știe că formațiunea mediterană din Galiția se întinde pe lîngă Carpați și în România; formațiunea sarmatică se află în România, cum au dovedit mai ales Domnii *Pilidi* și *Ștefănescu*. Despre sarea din Moldova trimetem pe cetitori la studiul D-lui Cobilcescu tradus de noi în cite-vă din numerele trecute (nota traducătorului).

Paul crede că păturile de sare ce se arată în această regiune fac parte tot din formațiunea mediteraneană și că numai au ieșit așa din feliurite pricină între păturile cu palud ne. Această părere se vede că și-a format'o studiind sarea de la valea ursului la Colibași. Dl. *Tietze* zice că nu

știe cum stau lucrurile la Valea-ursului, dar la Băicoi și la Ținta se află sare în păturile cu congerii și nu poate fi vorbă de pături mediteranene.

Nici părerea *D lui Piliđi*, cum că păturile de sare din formațiunea cu Congerii s'ar fi format prin infiltrare de apă sărată, nu o primește și zice că nu-i de primit din pricină că luturile de pe acolo nu ar fi lăsat apa să-și facă drum cu ușurință.

Constatarea acestei constituții a păturilor cu congerii și cu paladine în România nu poate rămănea fără înriurire asupra ideei ce trebuie să ne facem despre starea climatică a Europei sudostice pe vremea cînd se formau păturile sus numite. Cînd auzim de pături cu paludine, nu trebuie să ne închipuim ca mai înainte numai de cît pături de ape dulci ori numai ce-va sălcii, cum și-au închipuit *D-nii Numayr* și *Paul* din cercetările făcute în Slavonia—cercetări din cari ar urmă că păturile mai vechi s'au așezat în ape ce-va sălcii, iar cele deasupra în apă dulce). Va trebui să ne schimbăm părerile asupra naturii apelor în cari s'au așezat unele pături cu cît vom cunoaște mai bine fauna de astă-zî. Ca dovadă aduce că se deprinseseră geologii a socoti că păturile sarmatice s'au așezat în ape sălcii și totu-și în niște lacuri foarte sărate din Egipt s'a descoperit o faună foarte analogă cu cea sarmatică.

Chiar a-zî nu trăiesc paludinele numai în apă dulce *Baer* (bull. acad. Petersb. tm 13, 207 și 208) spune, că *Paludina vivipara* se află în marea caspică pe la gura Volgăi unde apa nu-i tare sărată, iar *paludinele cele mici* se află în mare număr și în golful *Manghișlac*.

Capellini (La formazione gessosa di castellina marittima, Bologna 1874, p. 24 și 80) socoate formațiunea cu petrolu și cu sare din România ca de aceea-și vristă cu păturile cuprinzătoare de gips și de pucioasă din regiunea Livornului, în cari se află deasemenea moluște de apă dulce. Deși nu se cere numai de cît ca gipsurile să se

fi așezat din părți de mare foarte sărate, totu-și trebuie de ținut samă și de acest fapt.

De mare însemnătate sînt cele spuse de *C. de Stefani* în lucrarea sa despre păturile congeriene din Italia (Boll. Comit. geol. d'Italia 1880, p. 73). Acest scriitoriu arată că depozite de gips și de sare se află foarte des în pături cu congerii și că traiful scoicelor socotite de apă dulce, în ape sărate se poate explica prin cîte-va pilde din zilele noastre. Astăzi trăiesc cardii, melanii și paludine în șoturile sărate ale Săharei, după *Rossmassler* se află *Melanopsis Marocana* în laguna *Rio Seco* la *Burriana* în Spania, după *Martins*, *Cardium edule* trăiește împreună cu hydrobiu și neritine în lacul sărat *Tari-camiș*, la sud-vest de Aral, și *Tournouer* spune că melanii și melanopside se află în regiunea oazei *Quargla* în lăcuțele foarte sărate. Din aceste fapte urmează că din punctul de vedere biologic se poate primi ideea că în păturile cu congerii din Muntenia se află și sare. Din punctul de vedere geologic înse, arată *Dr. Tietze* cît de ciudat ar fi ca numai sarea să se fi vîrit în păturile cu congerii fără a fi însoțită de alte pături mediteraniene.

După această descriere vorbește despre însemnătatea păturilor cu petrolu în România asemănîndu-le cu cele din Galiția.

În Galiția cel mai mult petrolu se află în pături de ale greziului carpatic și a nune în cretaceu, cocen și oligocen. Fiind că păturile de greziu carpatic se întind și în munții României și Transilvaniei iese de crezut că se va fi aflînd și în România mult petrolu în acest greziu. Cu toate acestea autoriul socoate că mai de samă pentru România sînt păturile petroleifere terțiare nouă.

Păturile mediteraniene cari cuprind și sare și cari dau petrolu și în Galiția, dau și în România la *Solonț* și *Moinești* (Moldova) mulțime de petrolu. După *D. Cobîlcescu* sarea de la *Ocna* face parte tot din această formațiune și nu, cum crezuse *Coquand*, din greziul carpatic nou.

D. *Tietze* luindu-se după Galiția socoate că pătura aceasta nu are mare întindere și prin urmare nici petrolu mult nu va putea da.

Foarte însemnat fapt iese înse că păturile congeriene cuprind petrolu—(în Galiția aceste pături lipsesc, ca și în Moldova de sus, și, unde se și află, în Galiția n'au petrolu).

Dar deosebirea nu stă numai într'aceasta, că în România sînt și pături mai bogate în petoleu, ci mai ales în aceea că păturile sînt foarte întinse. Păturile de greziu carpatic și formațiunea mediteraniană formează pe la munți o dungă îngustă și nu se întinde departe sub cele terțiare mai nouă; din potrivă păturile congeriene și paludinene se întind în tot șesul Munteniei (și noi adăogim și în Moldova de sud).

După *Foetterle* (Verh. d. geol. R. A. 1870, pag. 210) într'o sfredelitură făcută la Cotroceni lângă București s'a dat până la 250 de metri tot în pături congeriene. Așa dar orî cît de gros ar fi loessul și alte formațiuni quaternare la București tot sîntem siliți a presupune mare grosime pentru păturile cu congerii și din această cercetare urmează că trebuie să se întindă și mai la sud.

Deși la Cotroceni nu s'a dat de petrolu, tot se poate să se reușască în alte sfredelituri, chiar în regiunea șesului, să fie înse sfredeliturile adînci.

(Reușita sfredeliturilor adînci făcute de un proprietariu mare Român, în partea din spre Ploești, dovedesc că *Tietze* nu și-a exagerat viitoriul mare ce așteaptă această ramură de industrie.)

traduse de *I. Nădejde*.

Ideea de ceealaltă lume.

Prin articolul ce am tradus despre viața viitoare cît și prin acest de față, voim să facem cît mai cunoscute ideile ce predominesc în toată lumea despre această chestie și să ne încredințăm cum și-au luat origina. Se poate ca la prima vedere să se pară absurdă influența rea ce o însușim noi acestor credinți deșerte,

dar puțină gândire și ne vom încredința că ie destul de însemnată. Nepăsarea peste măsură de mare a norodului incult pentru binele lui, răbdarea lor care întrece de sigur pe cea din poveste a lui Iov, își are de sigur pricina și din credința în ceea lume. De-l nedreptățește proprietariul ori vechilul sau ori cine altul, iel nu se zbuiciumă mult să-și scoată dreptate, ce se mulțumește a zice și a crede „i-a plăti D-zeu pe ceea lume.“ Ie deplin încredințat că de nu ie fericit pe lumea aceasta va fi de sigur cu atîta mai mult fericit pe cealaltă cu cit ie mai nedreptățit aice. Așa că omul care crede asemenea lucruri, nu poate nici o dată avea acea energie pe care o are cel ce știe că trebuie să trăiască aice, iear mai încolă ie vorbă numai; acela care știe că după moarte nu ie nemic, că totul ie numai cit ie în viață, că trebuie să cate aice fericirea, nu într'un raiu închipuit, și înțelege că interesul omenirii ie și al lui, că după cum trupul omenesc ie numai atunci sănătos, voios și fericit cînd toate părțile lui sînt în stare bună, tot așa și societatea din care iel face parte va fi fericită și luminată cînd membrii vor fi fericiți și luminați; cîci alt-feliu nici iel singur nu ie în siguranță, criza se poate declara la ori ce moment.

Așa în cit dacă din pricina unor credinți greșite o parte din societate suferă, nici celelalte nu pot fi într'o stare normală, de de vreme ce negreșit suferințele aceleia se resfrîng sub diferite chipuri asupra celorlalte. Și dacă la prima vedere s'ar părea chiar ca acele credinți priesec unora, nu ie tot așa în fond, de ex. unul se lasă să fie nedreptățit, jupit, asuprit, globit, adus în sfîrșit în st. rea cea mai de plin; apăsătorul, presupune că și altul și altul și așa mai departe se va purta tot așa, dar de la o vreme priure butucidă și de oameni, se găsește unul care ie mai nervos, mai energetic, cu toate credințele lui, le uită pentru moment și se preface în tigru, sfășie, rupe și-și resbună. Ieată că cea ce la început părea că-i prielnic celui ce asuprește și jupește, la urmă il coastă viața poate. Aceasta se întimplă nu numai cu indivizii, ci și cu societățile chiar. Trec anii și anii, o parte a societății suferă ori ce nedreptate, ie bolnavă și moralicește și fizicește, formează un trup fără suflet, adecă fără viață, lasă totul în plata lui Dumnezeu și gîndește la feri-irea de pe cealaltă lume, zace într'un fatalism oriental, cum zice țeranul nostru „așa a fost să fie.“ Dar nu se știe de ce la epoce diferite, se trezesc din amorige și aceste trupuri cari păreau fără viață se preface în lei; poate că sentimentul de conservare se trezește în iei la momentul cînd se vād amenințați de pieire, ca și mulți care aproape de moarte adună toate puterile și pentru un moment dau semne de viață pe cari înaintea nu le aveau sau ca o luminare

care înainte de a se stinge dă câte-va licăriri vii. Tot așa, zic, și o pătură din societate zace cît zace în nepăsare ori mai bine în neputință, dar vine un moment în care luptă până ce ori pierе și ieа împreună cu societatea întreagă ori reușește. Așa că și într'un caz și într'altul societatea întreagă suferе și suferе grozav. Cite civilizații, câte imperii n'au fost sfărmate! Nu credeți înse că voesc să atribui tot numai acestei chestiuni, nu ie numai ieа singurа pricinuitoare de atâtea rele, sînt încă multe.

Dar nu ie mai puțin adevărat că ie mare piedecă pentru propășirea adevărului și a fericirei. Nu în zădar a zis Voltaire. „Dacă D-zeu n'ar fi, ar trebui de născocit“. Și de sigur uăscocirea de D-zeu aduce pe toate celelalte, vieța viitoare, o lume plină de fericire și cite altce, menite a orbi pe cei slabi de duh. De aceea fiind că sîntem încredințați că nemic nu ie mai primejdios de cît neștiința ne-am hotărît a traduce articole sociologice și a arătа asemănarea credințelor de la alte popoare cu cele de la noi, pe cît putem.*)

„La început locuința morților ie la un loc cu a celor vii. Credința primitivă ce aveau despre suflet îi face să creadă că rudele moarte sînt lîngă iei. Dacă aduc jertfe de miucare pe mormînt, ori dacă se încearcă prin alte mijloace a și le îmbună, ie pricină că morți nu sînt departe ori că au să vie. Așa crede selbatecul.

„Ellis spune că Hawaïenii cred că „sufletul mortului zboară împrejurul locurilor unde trăise“. În Madagascar cred că sufletele strămoșilor vizitează mormintele. Bernau povestește că triburile din Guyana, cred că ori ce loc unde a murit cine-va, ie hălăduit de sufletul aceluia. În toată Africa cred acela-și lucru. Pe Coastă de aur, se presupune că sufletul șede lîngă locul unde a fost trupul îngropat. În sfîrșit Africaniî orientali își închipue că sufletele sînt totdeauna lîngă locul unde se îngroapă. În unele locuri merg și mai d-partе, așa în țerile de la nord de Zambez cred că sufletele morților se amestecă cu c-i vii și își ieau într'un chip sau în altul partea lor de hrană, tot așa în insulele Aleute, sufletele nevăzute ale morților rătăcesc printre copiii lor. Sînt unele obiceiuri de înmormîntare care fac să vedem că trebuie să creadă locuința morților aproape, anume în casa părăsită ori în satul pustiu unde răposatul trăise. Kamciadalii adesea merg de se așază în altă parte, dacă cine-va a murit în colibă, fără să ducă trupul cu iei. Șipșaii părăsesc mai în tot deauna casa unde a fost un mort. Cînd moare un Indian Creek, dacă a fost ceva însemnat în familie, urmașii se depărtează îndată de casa unde l'au îngropat,

*) De aici încolo traduc din *Sociologia* lui *H Spencer*.

clădesc alta, căci cred că locul unde au pus rămășițele morților ieste tot deauna hălăduit.

În Balanda bărbatul părăsește coliba și grădina unde i-a murit femeea la care ținea și nu vine de cit să i facă rugăciuni ori să-i aducă jertfe. Kobben spune că Hotentoții își mută craalul din loc, când moare vr'un locuitoriu. Bastia spune că Bubiî din Fernando-Po părăsesc satul îndată ce cine-va moare. În sfârșit Thompson istorisește că Beșuanășii părăsiră orașul Latakuc, când a murit Malahauan, după obiceiul țerei.

În acest caz, logica obiceiului ie desăvârșită. Din ideile primitive ce am arătat, se naște ideea primitivă că vieța a doua ieste în locul unde a fost cea di'ntăiu.

În alte locuri această idee se găsește ce-vă schimbată: regiunea care se zice că ie locuită de sufletele morților ie mai întinsă. Fără îndoeală vin de-și văd locuințele lor vechi, dar de obicei stau la oare-care depărtare.

În Caledonia Nouă cred că spiritele morților merg în pădure; și Turner zice, că în insulele Samoa se presupune că spiritele rătăcesc în pădure. La Africani găsim tot această credință cu deosebiri. Negrii de pe Coastă cred că în pădure siut selbăteci cari le chiamă sufletele pentru a le robi; și Bulomii cred că dracii cei mai mici șed în păduri pe lângă orașe, iar cei mai mari mai departe.

În alte locuri, lumea morților nu se depărtează tare și ieste un munte vecin. Se vede limpede origina acestei credinți. Caraiiî îngropau șefii pe coline; Comanșii îi îngropau pe cele mai înalte coline apropiate; în sfârșit în Arabia orientală, după Burckhardt, vîrurile munților sînt de obicei locuri de îngropări. Acest obicei și credința ce-l însotește, sînt cite odată unite prin o legătură al cărei înțeles nu înșală. În Borneo oasele morților se pun pe vîrurile cele mai greu de suit. De acoloa vine credința muntelui din Dayak, că munții sînt locuiți de spirite; dacă întrebî pe vre un Dayak din cîmpie unde se petrece vieța viitoare, îi arată munții cei mai înalți ce se zăresc și zice că acolo stau prietenii morți. În multe țeri unii munți trec drept ceea lume. Ellis ne spune că în Tahiti ceriul, despre care se vorbea de obicei, ieră lângă vestitul Tamahani, locuință a morților, munte vestit care se află spre Nord-Est de la Raiatea. Am văzut că o credință asemănătoare se află și în Madagascar. În sfârșit voi mai spune ceea ce zice Dubois, citat de John Lubock. anume: că autorii Indiani pun locuința fericiților pe munții cei înalți la Nord de India. Trebuie de amintit o locuință a morților mai apropiată. Când se servesc de peșteri pentru înmormintare, nu întărzie a presupune că acolo sînt locuințele morților și de aici se formează

ideea de o lume subpămînteană. Îngroparea obișnuită, unită cu ideea unui suflet ce nu încetează de a rătăci și care vine la mormînt, poate da naștere la o idee de soiul celei de la Khonzi, ale căror divinități (spiritele strămoșilor) nu trec marginea pămîntului, în sinul căruia se crede că stau și de unde ies și intră după voie. Dar de sigur obiceiul de a îngropa în peșteri țintește a da o formă mai dezvoltată acestei închipuirii. Profesorul Nilsson în *Vrista de piatră*, după ce arată că rămășițele peșterilor adevărate tradițiile ce se găsesc pretutindene în Europa și Asia, mai spune despre peșterile artificiale pe cari oamenii le au săpat în sinul munților. cînd nu le ajungeau peșterile naturale, și ne amintește că în timp ce ședeau în peșteri, îngropau chiar în iele. Pe urmă mai adaugă că acest obicei a trăit multă vreme chiar după ce oamenii locuiau în case. Se poate vedea în multe locuri de pe pămînt acest obicei, dar mai ales în America, de la Pămîntul de Foc de la sud și până la nord de Mexic cum am și arătat. Alături cu acest obicei găsim ideea de o țară sub pămînteană unde se duc morții. Patagonii cred că unii dintr-e ieii după moarte se duc în peșterile sfinte unde au fost făcuți și unde stau zeii lor.

Dar pentru a înțelege origina acestei credinți din urmă trebuie să spunem origina credinței că morții ar fi locuind locuri mai depărtate. Cum se trece de la ideea de o altă lume care se află lângă cei vii la ideea de o altă lume îndepărtată? R-punsul iese simplu, iese din pricina emigrării.

N'avem de cît să gîndim la formele ce ieu de sigur visurile la popoarele cari emigrează, pentru a vedea că vor ieși credinți care vor așeza viața viitoare în niște locuri unde nu se ajunge de cît după călătorii lungi. Ținînd la neamurile ce au lăsat în urma lor, suferind de nostalgie (aproape, ca să moară până după spusă lui Livingston), selbategii pe cari războiul ori foametea i-a izgonit din locul lor, trebuie să viseze adesea pe persoanele ce au părăsit și locurile ce au lăsat. Visurile lor povestite și strînse într'un chip primitiv, ca niște fapte aievea, îi fac să creadă că în timpul somnului, s'au dus și au văzut locuința veche. Acest vis pe care fie-care îl vizază, îi deprinde cu ideea de a vedea în timpul somnului pămîntul strămoșesc. Ce se întîmplă la moarte, așa cum o înțelege omul primitiv? Celălalt nu lipsește de mult. Unde a fost? De sigur la locurile unde mergea adesea și de unde altă dată venea. Acuma n'a venit. Avea dorința de a merge în acele locuri și adesea zicea că se va duce. Acuma a făcut ceea ce zicea că voește să facă.

Întîluim această tălmăcire pretutindene cîte o dată chiar intrupată lămurit, în alte locuri nu tocmai limpede. Peruvienii, cînd

murea un Inca, ziceau că a fost chemat în lăcașurile tatălui său, Soarele. Lewis și Klark spune că Mandani cînd mor se așteaptă să meargă în țară ce a fost locuită de la început de strămoșii lor. Nu credem zicea un șef din Zelanda Nouă că vin de pe pămînt, vin din ceriuri, strămoșii miei sînt toți acolò, ieși sînt D-zei, și voiți merge lingă ieși. Cînd un Iantal moare departe de o apă curgătoare, atunci un neam îi duce o parte din trup o pune în mersul apei, pentru ca să fie tărîtă în spre resăritul îndepărtat de unde au venit strămoșii săi. În țeri învecinate, cu acest plan chiar mărturisit, dau trupul întreg pe apă. De asemenea se zice că rasele Teutonice își făceau de viața viitoare o idee care însemnă, că se *duc în patrie*, se întorc lingă tatăl. Se vedem cum se potrivește această credință cu faptele.

Au fost emigrări în toate părțile; prin urmare în ipoteza aceasta a trebuit să se formeze feliurite credinți, asupra punctelor orizontului în spre care iese *ceea lume*. Și s'au format chiar. Nu voiți să zic că credințele se deosebesc numai în acele părți de lume ce sînt depărtate unele de altele, ci că se deosebesc în toate regiunile mari și adese deosebirea ce s'ar fi putut prevedea de pe drumurile ce trebuia să ieși emigrațiunile pentru a ajunge în această locuință, iese aceea ce se potrivește cu tradițiile. Așa, în America de Sud, Șonoi, spune înow, că își pun neamul ca începînd de la niște nați venite dinspre apus peste ocean și nădăjduesc să meargă după moarte, în această țară. Thomson spune că Araucanienii, vecinii lor, cred că merg după moarte în spre coasta apusană, trecînd marea. Peruvienii din rasa domnitoare cari nădăjduiau să meargă în spre apus, înturnau trupul cu fața în spre această parte. Dar Peruvienii din rasa supusă care locuiau pe coastă nu aveau de loc acest obicei. Raiul Otomacilor din Guyana iese așezat la apus; din contra al Indienilor din America centrală iese așezat „unde resare soarele“. În America de Nord Șinucii, cari locuiesc spre nord departe, au ceriul la amieză-zî, în timp ce rasele ce locuiesc în părțile meridionale, au „felicul lor loc de vinat“ în spre apus. În Asia paradisul Kalmucilor iese la apus, al Kucilor la Nord, a Tovașilor, „unde apune soarele“; deosebiri asemănătoare se găsesc în credințele Polinezienilor. În insula Eromanga cred că spiritele morților merg în partea despre apus; din potrivă în insula Lifu se presupune că sufletul merge înspre Vest într'un loc numit Loșa. Așa, după cum am văzut în unele fapte de mai înainte, feliul cum așază trupul îngropîndu-l atărnă de la drumul ce cred că are să apuce; adesea chiar obiceiul poporului îl arată limpede. Ast-feliu, după Smith, Americanienii așază trupul întors înspre apus unde se află pămîntul sufletelor. Anderson povestește că Damarașii întoarnă trupul mor-

tului cu fața spre mieză-noapte, pentru a-și aminti locul de unde a venit neamul lor. În sfârșit Peșanii vecini așază trupul tot așa.

Alătura cu aceste idei, care se deosebesc între iele după diferitele întâmplări ale triburilor ce au emigrat, se găsesc idei deosebite despre călătoria ce trebuie să facă după moarte, și idei, cari asemenea se deosebesc, despre pregătirile ce trebuie de făcut pentru o asemenea călătorie. În unele locuri ie o călătorie înspre o lume subpămînteană, în altele o călătorie pe pămînt; altă dată drumul iese după cursul unei ape, iar une-orî trebuie de trecut marea, din fie-care de aceste idei ies credinți și obiceiuri deosebite.

După cum am zis, o genealogie care se urcă la troglodiți, vădită prin oasele găsite în peșteri, și prin tradiții, dă loc la oarecare credinți despre origina omului și (cînd sînt unite cu nădejdea de a se întoarce după moarte la locul strămoșilor) la alte credinți despre ceea lume. Cel puțin jumătate din triburile din America de Nord, zice Catein, cred că omul au fost făcut sub pămînt sau în peșterile munților. Această noțiune neapărat trebuia să se nască la oamenii ai căroră strămoși trăiseră în peșteri. Lipsiți de știință, fără idei generale, fără o limbă care să fie în stare a spune deosebirea d'ntre a ieși și a crea, trebuia numai de cît să aibă tradiții cari să zică că s'au născut din peșteri, și într'un chip mai vag, din pămînt. După cum legendele remîn speciale (ceea ce se întîmplă negreșit în țerile unde peșterile care altă dată a fost locuite nu sînt departe) sau generale (ceea ce se întîmplă de sigur în țerile unde peșterile ce au fost odată locuite sînt departe), credința poate lua o formă sau alta. În cazul întăiu se vor forma legende de soiul acelei ce se află la Basutoși, unde iese o peșteră, din care băștinășii cred că ar fi ieșit cu toții; ori de soiul celei ce a spus Livingston de o peșteră din apropiere de satul Seșele, care se zice că iese locuința lui D-zeu.

În cestalalt caz se vor forma idei de soiul celor ce se află la Todași care cred că strămoșii s'au născut din pămînt, și aceea a raselor vechi istorice, care socoteau pămîntul-mamă, ca isvorul tuturor. Ori cum ar fi, noi găsim alătura cu credința originii subpămîntene, o credință într'o lume subpămînteană unde merg morții ca să stee cu strămoșii lor. Fără să mai stăruim asupra efectului ce a trebuit să facă asupra oamenilor primitivi vederca peșterilor cu mulțime de ramuri, cum iese a Mamutului în Kentucky, sau cea de la Bellamar în Florida; nu avem decît să amintim, că în formațiunile calcare de peste toată fața pămîntului apa a săpat galerii întinse cu mulțime de ramuri, cari duc pe

cercetătorii când înaintea unei prăpăstii cu neputință de trecut și unde vuește o apă subpămînteană, când înaintea unor crăpături strimte; și aceasta ajunge pentru a pricepe că a fost cu neputință să nu se iște ileea despre o lume subpămînteană. Să ne amintim de credința țăranilor noștri, pretutindine unde trăesc lângă un ieaz mare sau mlaștină, zic că n'are fund. Ieste l'mpede că cred acela-și lucru și despre peșterile cari deși nu întinse dar n'au fost cercetate de nime; și pe care le cred că sînt niște deschizături cari duc la ieaz prin drumuri întunecoase. În sfîrșit în țerile unde peșterile din vechime locuite au slujit atuncea ori mai tîrziu ca loc de îngropare, și prin urmare a început a se crede că sînt locuite de sufletele strămoșilor, au fost firesc lucru a crede că drumul ce face sufletul după moarte nu ieste altă decît o scoborire în Hade.

La început Evreii aveau obiceiul de a îngropa în peșteri. Aceasta o dovedește cumpărarea unei peșteri de cătră Abraam. De acest obicei se mai apropie și înțelesul cuvîntului *cheol*, care însemnă peșteră, și sîntem în drept de a crede că aceea-și lucrare care a făcut din spirit un sufl't veșnic a făcut și din peșteră o lume subpămînteană.

Dară pentru o călătorie care merge tocmai la ieaz sau în alt loc și care trebuie să fie mult timp, de sigur că trebuie și pregătiri. De aice vine obiceiul de a lăsa lucruri lângă trup: o măciucă în mîna unui Fidjian pentru ca să se apere, o săgeată în aceea a Neo-Caledonianului; papucii iadului pe care Scandinavii îi pune lângă morți; jertfirea de cal sau cămilă pentru ca răposatul să nu se ostenească în drum; pașpoartele prin mijlocul cărora Mexicani se fereau de primejdii; capul unui cîne pus de eschimoși pe mormîntul unui copil pentru a-i sluji de călăuz pe cea lume; banii de plată și darurile menite a domoli dracii ce se întîlnesc pe drum.

De sigur trebuie să fie oare-care asemănare între greutatele ce se întîmpină la ducere și între cele ce s'au întîmpinat la venire din țara strămoșilor. Ceriul Negrilor de lângă coasta de Aur, zice Bosman, ieste așezat într'o țară din lăuntru numită Bosmanca, și pentru ca să ajungi acolo trebuie să treci un riu. Trecerea unui riu ieste de sigur întîmplarea cea mai însemnată din povestirea unei călătorii, la popoarele de pe continent. Ieste lucru rar ca o emigrare pe uscat să nu întîlnească în cale-i un riu mare pe care trebuie să-l treacă. Emigranții n'au corăbii, și așa tradiția va face din riu o piedecă grozavă, și trecerea acestei ape va fi piedeca cea mai însemnată din călătoria morților. Cite o dată, la unele triburi din America de Nord, se zice că pricina întoarcerii unui suflet ieste că n'a putut trece riul. Așa talmăcesc sfîrșitul unui atac de catalepsie; celălalt (sufletul) n'a putut trece apa și s'a în-

tors. Nu ie cu neputință ca ideea ce-și fac despre primejdia acestii treceri, primejdie așa de mare că după ce a scăpat de iea răposatul nu mai vrea să o înfrunte din nou, să fi dat naștere credinței că spiritele nu pot trece o apă curgătoare.

(Va urma)

Sofsea Nădejde.

Trebue să lucreze femeile pentru drepturile politice?

Ie bine ca omul se aibă în vieață un ideal orî mai bine o țintă, căci atunci acțiunile lui vor avea un șir regulat, potrivit cu ținta ce are. Nu ie vorba idealul poate fi bun, dar poate fi și greșit, de exemplu cine-vă poate avea un ideal de lux, de frumusuțe, de vitejie, de avere orî de fericire. Unele sînt dăunătoare însă-și societăței, altele iuse folositoare. Dar cei mai mulți chiar nu au nici o țintă, nici un ideal; fac cutare lucru fiind că așa face lumea, să lasă chiar să fie duși cu totul de curentul numit lume, fac lux fiind că așa face lumea, învață orî sînt de cutare orî de cutare ideie, fiind că așa fac și sînt și alții de sama lor.

Așa ieste a-zî cu chestiea femeilor, multe învață pentru că așa ie moda, orî așa i-a zis *maman*, iear mai de parte nemic; altele învață urmărind un ideal, *drepturile femeilor*. Acuma o întrebare, cari drepturi? Drepturile politice de care nu se vor folosi de cît o mică minoritate, orî drepturile femeilor ca oameni, ca făcînd parte din aceea-și societate, cu acelea-și datorii și cu acelea-și drepturi? Din nefericire aceste drepturi lipsesc nu numai femeilor ci și bărbaților, așa că mai bine le putem numi drepturile oamenilor. Cele ce au înțeles, și lucrează pentru această chestie, nu pot fi de cît lăudate. Unele iuse vor zice că voesc drepturile politice pentru a putea lucra pentru celelalte, dar acesta nu ieste de cît pretext, căci bărbații au de mult drepturile politice și societatea în general tot merge ca vai de iea, atît moral cît și economic. Sau poate femeile să fie așa de îngîmfate cît să creadă că vor face, fiind în politică, mai mult de cît

bărbații; își închipuiesc poate că avînd ce-vă putere în mîna vor face mai mult de cît bărbații? Să-mi dea voie să mă îndoiesc, privească ce s'a făcut în Germaniea, unde au fost oameni devotați pentru popor cari credeau cu tot dinadinsul că amestecîndu-se în politică vor face cine știe ce pentru muncitori. Nu numai în Germaniea, dar în toate țerile, pri'ntre șarlatanii politici au fost și oameni de bună credință cari credeau că vor face cine știe ce îmbunătățiri pentru popor; experiența înse le-a dovedit că s'au înșelat. Așa dar, de ce se facă și femeile aceleași greșeli ce-au făcut bărbații, de ce oare experiența acestora să nu le slujască și lor?

Numai lupta pentru drepturile omenirei iese folositoare, această luptă cît de înceată tot va aduce cînd-vă roade, cînd ceealaltă nu va folosi nemică, nu numai omenirei în general, dar nici măcar femeilor.

Presupunem, nu cum voiesc citi-va domni deputați, ca se vor da, nu numai femeilor nemăritate ori vădane, drepturi, ci tuturor, că ar fi chiar vot universal. Iei și ce am face cu acest supranumit drept? Vor fi concurenți la deputație mai mulți și alegători tot mai mulți. Care ie folosul? Ni se va zice, dar atuncea va fi cine să apere femeile de nedreptățile ce sufăr, vor fi alesele nației, vor aveă un mandat și va trebui să-l îplinească. Dar oare deputații nu sînt aleșii nației lor? Nu li se dă mandat? Și, doamne, groznic se mai îngrijesc de împlinirea fericirii celor ce i-au ales! De ce să nădăjduim lucruri ce nu se pot împlini, lucruri ce nu-și pot avea ființă?

Oamenii încep a cunoaște noțiunea de dreptate, dar până ce vor pune-o în practică, mai iese încă. Chestiunile zilnice nu dovedesc aceasta în deajuns? Studenții de la București au dreptate, ba au chiar și drepturi, dar la ce le sînt bune? Toate legile și articolele sînt mai mult un soi de capcană, pentru cei naivi, și iele pot lua atitea forme și înțelesuri în mîna celor de la putere ca și renumita pălărie în mîna boscarîului, așa că „malheur à qui s'y fie.“ A nu vroi să ție samă de ex-

periența făcută de bărbați în chestiunea socială, iese acela-și lucru ca și cum unul, voind a învăța fizica, nu ar vroi să ție samă de nemic din ce se știe și s'ar bizui ca fără nici o carte, fără nemic, numai observînd diferitele fenomene fizice, să facă singur fizica. Nu s'ar chîema oare că pierde timpul în zădar? Cine nu ar zice că face o prostie nevoind să ție samă de știința strînsă de atîtea generații? A se amesteca în luptele electorale, ne arată în deajuns experiența bărbaților, că iese de prisos, ie muncă zădarnică. Dar poate, se va zice, nu va fi zădarnică, căci atuncea vom putea fi procurori, judecători etc. etc. Se înțelege de la sine înse că nu se va putea înmulți numărul acestora, de vreme ce sînt deajuns, poate chiar prea mulți, pentru venitul țerei. Înse ce se va întîmpla? Ce-î ce au pînea și cuțitul își vor croi după poftă, adică își vor pune în slujbă toate neamurile și femeii și bărbați, iar necăpătuiții vor face opoziție. Cerințele vor fi mai mari și mizeria de asemenea. Ce va fi cîștigat omenirea din aceasta?

Care ie progresul cel strașnic, la care se așteptau, nu se vede de loc. O societate nu se va numi și nici chiar va fi, cultă și civilizată cîtă vreme mizeria va zăcea în sînul ieii, cîtă vreme majoritatea membrilor ieii va suferi, cum suferă a-zî. Prin darea de drepturi politice femeii nu se va face alta, de cît că proletariatul intelectual va crește mult mai răpede. Dacă înse ne-am pune din punctul de vedere burghez al bărbaților, vedem că ieii nu sînt nici logici nici drepti prin nedarea de drepturi femeilor; toate argumentele ce aduc sînt orî nemicurî, orî neadevărurî, așa că numai dreptate nu au. Lucrul înse nu iese de mîerat, pentru o societate care are cultul nedreptăței. Argumentele pe care ne bazam noi cînd zicem că femeile nu trebuie să se amestece în politică, sînt cu totul deosebite de cele ce aduc bărbații pentru a nu le da.

Ceea ce înse femeile de inimă trebuie, și sînt chiar datoare, a face iese a se lumina, a învăța, căci numai așa se vor putea lăsa de o mulțime de prejudiții cari țin

societatea ca încleștată în loc. Femeile luminate deprinse cu adevărurile științei, neavînd obiceiurile și credințele cristalizate după un tipic oare-care, vor fi deprinse a cedă înaintea adevărului și nu a ținea cu îndărăptnicie la cele apucate, fie bune, rele, fără să-și bată capul a mai cugetă.

La omul selbatec sentimentul egoist predomină totuși, ie mulțămît să-și îplinească poftele lui, iar despre alții dacă poate să-i mănince nu se dă de-oparte. Chiar sentimentul de familie ie cu totul străin bărbatului, care trăiește curat pentru sine. Femeia, începînd de la animale, tot a trebuit să aibă oare-care altruism. De odată numai instinctiv, numai pentru conservarea speciei: a ținut la puî, căci alt-feliu îi pîerea neamul. Dar tot nu se poate tîgădui că a fost un sentiment care la bărbat s'a trezit mult mai tîrziu de cît la femeie. Fără îndoială că și acest sentiment nu iese de cît slab și nu poate fi comparat cu acel de a-zî. Oamenii s'au civilizat, au făcut mulțime de progrese, dar din nefericire toate acestea nu au mers alătura cu sentimentele altruiste și acestea au ramas cu totul în urmă.

S'au găsit înse oameni care să vadă, se recunoască mizeriile societății și să cate lecuire sub diferite forme, una dintre aceste forme iese și pomana; femeile, cari de sigur au sentimentele altruiste mai dezvoltate, s'au dedat în mare parte la acest mijloc, adică la a face societăți de binefacere, la a împărți milostenii etc. căci fiind lipsite de orî ce știință, și mai ales de cea socială, nu cată a studia această boală, sărăciea (pauperismul), nu cercetează cauzele cari o produc, și pe urmă să caute a le nemici, căci numai atunci pot în adevăr curmă reul. Cînd iele nici nu-și bat capul de pricinî ci cată a aduce numai paliative: a-zî fac un ospiciu pentru o sută de seraci, iar nenumărați alții pier de foame; cîci ce poate face binefacerea față cu societatea care produce din ce în ce mai multă sărăcie. Societatea ie o pepenieră nesfârșit de mare, pe cînd bine facerea aduce atita folos cît picătura în marea. Ba adesea strică.

M'am abătut în treacăt asupra acestii chestii de vreme ce se vede că a început și la noi a lua avînt strașnic ; binefacere la deal, bine facere la vale, noroc numai că se pricopsesc din ȳea tot *boerii* și *cucoanele*.

Dacă mila poate aduce vre un folos material apoi ca moral strică îngrozitorii, cici omul trebuie să se deprindă a trăi prin sine însu-și și nu prin grațiea altora, să știe că în societate are și ȳel acela-și drept la vieață ca și toți ceialalți, și că trebuie să cate a-și căpăta acele drepturi. Dar de o mie de ori vinovat, ba chiar criminal, ȳeste cel mai cult care nu cată a lucra pentru fericirea socială. Așa dar femeile ar trebui să nu piardă nici odată din vedere că dacă învață, dacă au scolii mai multe, toate acestea sînt prin munca majorității care suferă toate neajunsurile și mizeriile și că prin urmare ȳele, mică minoritate, sînt datoare a lucra pentru acei și acele prin acăror muncă, fie direct fie indirect, s'au luminat. Cici ȳe ușor și falnic de strigat: voim școlii de o potrivă cu ale bărbaților, voim ȳnstrucție și burse de-a-o potrivă cu ale lor ; dar de unde toate acestea? Tot de pe spinarea mulțimei? Așa dar cred că femeia ȳnstruită nu va mai privi cu acel despreț ȳnnăscut pe femeia din popor, ci se va simți că ȳe datoare a lucra pentru dînsa, ca ast-feliu să-și plătească oare-cum o parte din ceea ce-ȳi datorește. În scurt drepturile politice nu pot aduce nici un folos majorității femeilor, ȳear pentru un mic folos ce ar avea minoritatea, care și a-zȳ stă destul de bine față cu mizeriile de cari suferă poporul, nu trebuie ca femeile cu inimă și energie să lucreze, să piardă niște puteri pe cari le pot ȳntrebuința mai cu folos în altă parte.

Sofiea Nădejde.

TRECEREA

0 ȳntimplare din ale prietenului mieu.

— Moșe, dormi tu? ȳntrebă un jidan tȳnăr pe altul mai în vristă, care stătea culcat lȳngă dȳnsul pe malul Prutului, lȳngă orășelul F.

— Moîşe, dormi? îl mai întrebă ieară-şi.

— Du-te la dracul şi dă-mi pace, gîndesc, response în sfîrşit cel mai bătrîn.

— La ce te gîndeşti, Moîşe? îl întrebă ieară-şi tînărul.

— Mă gîndesc cum să trecem pe tînărul care a fost astă-zî la Iţic, crîşmariul.

— Dar ai vorbit cu dînsul, ai luat şi arvona?

— Avrum, ieşti încă tînăr, zise Moîşe, învaţă-te de la cei mai bătrîni, n'am luat arvună, am luat jumătate de preţ înainte.

Zicînd aşă, Moîşe s'a sculat în călcăie şi scoţînd din sin o pungă de beşică de bou, arată tovarăşului un bilet de zece ruble.

Aşă vorbeau cei doi jidanî pe la ceasurile 11 noaptea, stînd ascunşi într'o ripă chiar lîngă malul Prutului pe ţermul rusesc. Noaptea ieră rece, pe la sfîrşitul lui Septemvrie, plouă ca prin sită şi bătea vînt rece. Cei doi contrabandişti clăntăneau din dinţi, învîlindu-se în nişte caftane rupte, de lustrin.

— Moîşe, întrebă ieară-şi tînărul, n'auzi nemică?

În loc de respuns se auzi horcăitul lui Moîşe care adormise din nou.

Avrum tremură ca varga. De bună samă se auzeau paşi nu departe de locul unde stăteau, resunau foarte bine noaptea pe năsipul malului.

— Sluşaî! sluşaî! se auzi în întunerecul nopţei.

Moîşe s'a trezit ca fript din somn. Avrum şedeaculcat la pămînt ca mort.

— Avrum, zise Moîşe încetişor, Avrum, fiul lui Iţic? Tăcere, tăcere adîncă.

— Avrum, mie mi se pare că ţi-i frică, mai zise Moîşe.

— Mie, gogomane, mie? Mi-i frică că ai luat douăzeci de ruble nu zece, response Avrum şi se sculă de jos.

Ştieam bine locul unde ierău ascunşi Jidanîi, fiind că vorbisem de cu ziuă cu dînşii într'o crîsmă din mijlocul oraşelului, gazda tuturor contrabandiştilor.

Ieră vorba să trec în Moldova, dar nevoind să scot bilet de trecere și ne mai avînd nici timp, fiind că primisem telegramă că moșul mieu ie greu bolnav, chiar pe patul morței, m'am hotărît să trec cu vre-un contrabandist.

Așà am și făcut, m'am dus binișor la prietenul meu Ițic.

— Buna ziua, jupîne Ițic, îi zisei.

— Sluga D-voastre.

— Vrau să-ți vorbesc ce vâ.

— Sluga D-voastre, zise ieară-și jidanul.

— Dar bine unde să vorbesc, nu vezi că odaiea îi plină de norod ?

În adevăr crîșma gema de lume. Feliu de felii de oameni ierau grămădiți acolò. Pe lîngă pãreții murdari și zoioși ierau alăturate bănci lungi de brad și mese pe lîngă cari ședeau mușterei lui Ițic ; unul mai tînăr tot aducea vin și rachiu. Jupînul luâ sama ca nu cum-va vre un cinstit musafiriu să-o iee la sãnătoasa fără să plătească.

— Ce stai pe gînduri ? Voiesc să-ți vorbesc ce-vâ foarte de samă pentru mine și bănos pentru D-ta.

Vedeam ieu că Jidanul se temea de ce-vâ și tot stà la gînduri iear ieu stam ca un caraghioz. Mi-am pierdut rãbdarea.

— Dar bine, măi Ițic (am lãsat pe jupîne la dracul), ce naiba ai ? Ce te tot cioșmolești ? Vorbești ori ba ?

— Vrau, vrau, cuconașule, dar acuma ie prea multă lume și colò lîngă ușa șede și ureadnicul și ne privește. Veniți peste jumătate de ceas.

Avea dreptate. Depãrtîndu-mã de dînsul și făcãndu-mã a cãutã pe cine-vã ; ieșii din crîșmã. Peste jumătate de ceas iear am venit la Ițic.

Crîșma ierã pustie, numai vre-o doi, trei bețivi sfo-rãeau pe sub mese.

— Veniți încoace, imi zise Ițic din altã odaie.

Întrãi. Ietãcelul ierã micuț, dar curățel. Lîngã masã ședeã jupînul.

— Ședeți, poftim, zise Ițic.

Ieu mă așezăi pe un scaun de lemn.

— Acuma vorbiți! Ce aveți de spus?

— Jupine Ițic am nevoie să trec dincolò pe cite-va zile, nu mai vreau să iew pașport, mi-î grabă. Am treabă grabnică

Jidanul se scărpină în cap, puse scufea pe ceafă, se mai scarpină, apoi:

— Cuconașule, nu pot, îi greu acuma, s'au trecut timpurile cele bune, ne urmăresc ca pe iepuri, au întărit granița, *pogranicînaiu straja* s'a mai înmulțit cu o roată de soldați. I-a mai pus dracul să scornească și polițiea de riu. Oî veî, a venit sfirșitul lumei! Și toate pentru ce dracul? Să nu treacă mihiliștii! Și de unde să treacă? Din Moldova în Besarabia orî din Besarabia în Moldova. Oî veî, oî veî, ce păcate, ce păcate.

— Bine, bine, aî sfirșit, jupine Ițic?

— Ce sfirșit! ce sfirșit! iew am sfirșit? Până mine pot tot să-ți spun. Las la dracul lucrul acesta așa de afurisit și tot, nu mai vreau nemică, mă lipsesc de toate. Nu pot, altă dată da, dar acum nu pot.

Ieu știeam cu cine aveam a face.

— Jupine Ițic, i-î ziseî rupîndu-î vorba vra să zică nu vraî? Spune așa, dar nu cîntă de mihiliști, de poliție, de dracul, de tată-su. Iea sama am să te denunț la ședința viitoare de la Iași.

Zicînd cuvintele din urmă î-am făcut un semn masonic.

— Am să te denunț că putînd ajutâ un frate, n'ai vrut.

După aceste vorba s'a schimbat pe loc treaba.

— Se vede că iești tînăr, te minii așa de degrabă? N'am știut că iești frate, acuma altă treabă. N'am zis că nu vreau, am zis că nu pot, nu-î tot una.

— Bine, dar cum mă treceai altă dată, cînd n'aveam treabă și plecam la Iași numai de primblare.

— Doamne, doamne, se vede că n'ai fost în țară de grăiești așa. Dar cită apă a curs de atunci pe Prut? Alte vremuri, alte reguli și alt traiu ieste acuma pe la noi. Și tot greul a căzut în spinarea sârmanilor negu-

țitori. (Și iel se credea neguțitoriū ba încă sārman, cu 50,000 de ruble avere!) Unde s'a mai văzut să nu te lase obieznicul cu 50 de capeice să mergi dincolo să cumperi un ulcior de rachiū? Unde s'a mai văzut să te ducă la căpitan, dacă te prindea cu vre un sac de tulpane, îi dai colò serjentului o rublă și gata treaba; dar acum, poftim, un an închisoare și 100 de ruble ștrea! Îți place? Dar, ce să mai vorbim, greu, de tot greu! Cu toate aceste te voiū trece.

După aceste vorbe a ieșit jupinul din casă și s'a întors îndată cu doi ovrei tineri. Unul ierà Avrum feciorul lui Ițic, contrabandist de meserie, și altul Moșe.

Au mai vorbit cît-va între dinșii cîte-va minunte, ne băgîndu-mă în samă, par că nici nu mă vedeau. După ce cel mai tînăr a ieșit din odaie, celălalt mi-a zis.

— Cuconașule, acuma să vorbim, știți cît iese de primedios a trece peste brazdă, dar fiind că sînteți prieten bun cu jupinul Ițic, vă va costă numai patru-zeci de ruble. De sară dacă nu va fi lună, trecem.

Bine i-am respuns, dar atîția bani nu dau. Ce, ai nebunit, înainte treceam cu două ruble și acuma să-ți dau patru-zeci?!

— Cum poftiți, cuconașule.

— M'am sculat gata să plec, ocărînd în gînd pe a-furisiții de Jidani că mă făcuseră să pierd atîta vreme de geaba.

În sfîrșit, cu mare greutate ieșind și intrînd în odaie de mai multe ori, m'am tocmit cu 20 de ruble de hîrtie și i-am și dat jumătate de preț înainte. Ne-am învoit să nu ies toată zioa din casă și numai pe la asfințitul lunei să merg să mă întilnesc cu dinșii la un loc cunoscut de noi toți pe malul Prutului.

Pe la zece și jumătate am ieșit din ograda casei unde stam la gazdă și știind bine locul, fără greutate, am dat de un drumuleț, care trecea pe lîngă ripa unde stau ascunși ovreii.

Apropiîndu-mă de ripă am dat peste dinșii, vorbeau

amîndoi. La zece pași m'am tupilat până la pămînt ca să ascult ce vorbeau ovreește între dînșii.

— Moîșe, ce dracul nu măi vine, trebuie să fie tirziu, zicea Avrum.

— Nu știu - respunse cel întreat.

— Moîșe, dar cum aveam să-l trecem?

— Nu știu, respunse celălalt.

— Dar cine știe, dacă nu tu, nu te-ai apucat că-l treci și acum, nu știi! N'am vrut să mă vir în treaba asta.

Jidanul cel tînăr se înfocà din ce în ce măi tare, tovarășul lui stătea înse liniștit și vesel.

— Moîșe, lasă șaga la o parte, zise din nou Avrum.

— Nu șuguesc, îți spun adevărat, nu știu cum să-l trecem..

După aceste cuvinte, mult timp nu se auzi nici o vorbă.

— Bine că știu. Ai dracului Jidanî, gindeam ieu infuriat, m'au trās pe șfară, am pierdut zece ruble și o zi întregă.

— Avrum, zise acuma Moîșe, mi-a venit ce-và în cap. Cînd treci marfă și nu vrei orî nu poți s'o tării pe fund, ce faci?

— Ce fac respunse Avrum, o inhăț în spinare și o duc.

— Și cît poți tu duce?

— O dată am trecut un teanc de testemele în care ierau la nouă puduri, respunse Avrum.

— Slavă lui D-zeu, Avrum, iești tare cît un bou, ieu n'ași putea duce nici jumătate.

Urmă ieară-și tăcere. Nu înțelegeam ce treabă avea Moîșe cu puterea lui Avrum.

— Avrum, știi tu bine trecătoarea de pe aice? se auzi din nou glasul lui Moîșe.

— Nu, am trecut numai o dată.

— Slavă lui D-zeu, Avrum, ieu o știu foarte bine. Am pierdut răbdarea și m'am apropiat de dînșii. Iei

ca niște iepuri ierau gata să o șteargă la fugă, din norocire se arată o leacă luna și mă cunoscără.

— Uf, cuconașule, ne-ai spărieat, gindeam că-î obiez-cicul ori singur capitanul de jandarmi.

Ei, Moîșe, lasă la o parte vorba, îi zisei, ie destul de târziu, luna mai a asfințit, hai să trecem, unde vi-î luntrea? Ori cu ce trecem? Poate iear cu covata?

— În covată? Nu, doamne ferește, răspuse Moîșe, n'avem de loc covată.

— Bine, dar cu ce trecem?, îl întrebăi.

— Așa, cuconașule, în spinare, cu picioarele, cum ți-a veni poftă.

Jidanul mă luă în rîs.

— Măi tîrtane, lasă gluma, că te vei căi pe urmă!... Ieram mănios de mă luau toți draciî.

— Mă rog, cuconașule, ce te miniî ma-ta așa! Ieu nu șuguesc, întrebă și 1e Avrum. Avrum uu-î așa că nu șuguesc?

— Nu știu, răspuse Avrum.

— Cum nu știî, măi, ce spuî, cine a dus nouă puduri de testemele în spate?

— Ieu, ieî și ce? întrebă Avrum.

— Vezi acum că nu șuguesc. Mă rog, cuconașule, ma-ta nu ești mai greu de cît testemelele.

Am înțeles însfirșit și cît ieră starea mea de grea și cît ieram de necăjit tot nu m'am putut stăpîni de rîs. Acuma a înțeles și Avrum în sfirșit.

— Vuz, întrebă iel, ieu să duc călare pe cuconaș, nu vrau, tu Moîșe iești mare șarlatan.

— Bine, Avrum, răspuse Moîșe liniștit, îl duc ieu, arată tu drumul, dar bine, că altmîntrelea ne innecăm cu toții, apa î mare acu. Auzi?...

În depărtare, adevărat se auzea cum huruea apa, izbindu-se de maluri.

Inchipuți-vă o noapte rece și întunecoasă, că de ți-ar fi tras o palmă n'ai fi văzut cine, un vînt rece că te tăia ca cuțitele și peste toate și ploae.

De turburare și de frig, tremuram vargă. Cred că și frica ieră la mijloc. Să fii împușcat de-un glonte soldătesc, în întunec orî să te înnece, ce moarte frumoasă!... Dar mă așteptam la toate acestea. De vieață nu-mi părea reu, căci prea fără sare ieră. Pe atunci ieră la modă „Byronismul“ și desgustul de vieață mă cuprinsese pe deplin.

Starea în care mă aflam ieră cu totul nouă și făcea să-mi bată inima mai tare și sîngele să-mi imble mai răpede.

Moise a rupt tăcerea și a zis :

— Avrum, vremea trece, peste un ceas poate va fi prea tirziu și toate relele au să cadă pe capul tău.

Tinărul a înțeles, se vede, adevărul și cu pași ca de lup s'a depărtat de noi și s'a acufundat în întunec.

Peste vre-o cite-va minuute petrecute în cea mai mare tăcere, Moise zise :

— Am vorbit prea mult, nu-i bine, ne-ar fi putut foarte ușor urmări, norocul nostru c-s prosti de-i iea dracul.

Atunci se auzi în depărtare un urlet de lup. Glasul ieră cam răgușit și răsuna tocmai de pe cela mal.

— Ce dracul, lupi pe aice? întrebăi pe Moise.

— Cum nu, sint mulți și cu două și cu patru picioare; acesta-i cu două înse.

După aceste vorbe urlă așa de bine și iel, că ieră să apuc revolverul.

— Nu te teme, cuconașule, imi zise Moise rîzînd, tot ie bine. Haidem spre mal și, luîndu-mă de mină, mă trăgea încetișor după dînsul. Așa ne-am apropiet de apă. Prutul ieră mare. Chiar lingă mal, culcat pe coastă ieră Avrum.

— Ce se aude? il întrebă Moise.

— Bine tot, acuma a trecut, respunse.

Vorbe lămurite, dar nu le înțelesei.

— Acu, cuconașule, răpede, zise Moise, scoate cîubotele și suflecă-ți sus pantalonii, cred că vom trece ca Moise prin marea roșă.

Amindoi contrabandiștii s'au descălțat de cîubote, ba

și pantalonii i-au scos și făcînd cite o legătură și-au legat-o de gît. Ieu am aninat ciubote'e de tiocul revolverului.

Cînd ieram cu toții gata, Moîșe a mai zis :

— Mă rog, cuconașule, revolverul nu trebuie să-l scoți ori ce s'ar întîmîlă, face mult zgomot și-i degeaba, nici ziua nu nemerești cu dînsul, dar n'aptea. De spărieat, nu sparii pe nimene, numai faci zgomot și-te faci țintă pentru pușca soldatului.

— Înțeleg, destul, i-am zis.

Gătește-te, Avrum, zise Moîșe și ține-te pas cu pas de mine, cearcă bine cu bățul înnainte de a pași.

— Suî, cuconașule, suî fără frică iel îi tare ca Samson și încă n'are nărav dobitocul, jos nu te dă.

Îi venea încă a ride, rîdea și Avrum, numai ieu nu. Întăea-și dată încăleacăi în spatele unui om. M'am suit ajutat de Moîșe. Pornirăm. Avrum, încet, clătîndu-se ca un vapor a intrat în apă, țîndu-se cu amîndouă minele de o prăjină. Apa îi ajungea la piept și ieu cu virful degetelor ajungeam de valuri. În loc de frică mă cuprinse o bucurie nebună. abîea mă țineam să nu bufnesc de ris. Înaintea noastră Moîșe părea o umbră și înnaintă hotărit.

Vor fi trecut la zece minunte, apa ajungea une ori până la mai sus de piept, alte ori de abîea până la glezne. Ieram poate pe la mijlocul riului, cînd resună de o dată : slașai, chiar de acolò de unde pornisem. Am incremenit pe loc. Moîșe care ieră cu vre o doi pași înnaintea noastră, s'a apropiat de noi.

— Cuconașule, dacă ne vor auzi, sîntem prăpădiți, au să ne cheme îndărapt și dacă nu vom veni trag. Ne-au urmărit. Te-a văzut ureadnicul.

— Să mă cobor, am întrebat încet la ureche pe Avrum.

— Nu, ori ce-ar fi, îmi respunde.

— Bine, gîndii, tu n'ai nevoie, dar ieu îs afară de tot—înse numai zisei nemică.

— Ce-î de făcut? întrebă Avrum.

— Stăi locului, măgariule, vom vedea îndată, să faci ce voi! face ie!u, fu respunsul lui Moise.

— „Cine-i acolo“? întrebă cine-va de pe mal „Svoi“
— răspuse altul.

Se vede că ne-au urmărit, spusei ie!u încetișur.

— Pentru Dumnezeu, tac!, nici nu-s singuri, se sfătuiesc or! așteaptă luntrea, dacă ie așa ne-am dus.

— *Stoi nazat* *) tună un glas de pe mal

Tăcurăm.

Nazat!

Ieară-și tăcere. Auzeam cum ne bătea inima la to!trei. S'a auzit cum a luat soldatul pușca de pe umăr și i-a ridicat cucoșul. Avrum m'a strins tare de picioare ca să nu pot sări jos.

— Avrum, zise Moise cu glas tremurătoriu, cînd a zice a treea oară, *bul!*, înțelegi.

Ce dracul să fie *bul!*, gîndeam ie!u.

De odată s'a auzit a treea oară *nazat*. Bul!, bul! auzii încă și pe neașteptate am simțit că apa m'a cuprins din toate părțile. Simțeam receala apei, ieră să răcnesc și mă țineam tare de părul lui Avrum. Cînd mă sbuciumam să-mi scot picioarele, am auzit o detunătură, ce-vă a plesnit înaintea noastră la vre-o zece pași, ieră poate glonțul, or! mi s'a părut. Mă înneacam, urlam supt apă, de odată înse iear am putut răsufila aier, apa im! curgea din nas și din urechi. Mă țineam din toate puterile să nu tușesc.

— Bine, s'a auzit nu departe de mine, bine Avrum, bine, cuconășule — Moise ne lăudă.

— Ce dracul, s'a auzit de pe mal, mi s'a părut că aud ce-va în apă, vorbi cine-va.

— Prostule! Iești bat, răspuse altul, ai pus în picioare toate străjile.

Se auzeau trîmbițe în toate părțile, dădeau alarmă.

— Dute la post și spune să cînte *otboi* **)

*) Stăi înapoi.

**) Adecă că alarma a fost degeaba.

— Slușaiū, a respuns soldatul și a pornit în fugă.

— Acuma, înainte, încetișor, ne zise Moișe.

Nu mai țieram în spatele lui Avrum, nu mai avem să mă păzesc de apă, mă țineam de poalele caftanului. Încet, încet, fără zgomot, fără suflare ca niște năluci înaintam spre malul românesc — cînd ajunserăm, tocmai cîntă cucoșul, țieră poate miezul nopței.

— Uf! zise Moișe, ce întîmplare, cît pe ce de nu ne-a ucis, hoțomanul.

Avrum ca de obiceiū, nu zicea nemică, numai suflă din greu.

— Drum bun, îmi zise Moișe, după ce i-am dat zece ruble, drum bun, ține tot la dreapta până ce vei dă în sat. Dacă vă va mai trebui să treceți, nu uitați de Moișe Rotenberg.

— Foarte mulțămesc, i-am respuns, mi-î de ajuns data aceasta.

St. Besărabeanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De cînd s'au arătat pe pămînt mamiferele și mai ales cele placentare?

Chestiea aceasta, după cît știm, țieste bine lămurită în știință și noi nu avem de gînd alta de cît să ne folosim de cite-va descoperiri mai nouă pentru a dă o idee pe scurt despre chestiea pusă ca titlu. Unul din motivele ce m'a împins să scriu acest articol țieste și afirmarea necugetată ce am văzut în „Apărătorul“ de la 14 Maiū 1884 cum că în tere urile eocene și miocene nu s'au aflat urme de mamifere placentare, ba încă are autoriul articolului aerul de a cită după „Revue der Fortschritte der Naturwissenschaften“ de pe anul 1881! Din cele ce vom spune, va urmă negreșit că acel ce scrie în „Apărătorul“ articole critice (foarte pline de monstruozițăi, cum vom arătă) în potriva „Contemporanului“ nu numai nu știe ce vorbește, ca regulă generală, dar nici nu ție în stare să țiețeleagă limba germană țietrebuințată în scrierile științifice.

Maî di'ntăiū ieată bucata ce se pretinde a fi tradusă din revista citată maî sus: „Cele maî importante obiecțiuni în această chestie s'au adus de cătră Boyd-Dawkins, renumitul geolog și explorătoriū al peșterilor Britanice; ieste un fapt că nu se cunoaște nici un mamifer placentar din epoca eocenă; tot acela și lucru are loc și pentru cea miocenă în care nu s'a găsit până acuma nici un exemplar bine constatat de vre-o specie de animale placentare, cum trăiesc astă-zi în vre-o parte a lumei. După organizațiunea corpului său, omul ieste un manifer placentar, și tot așa de puțin cît condițiunile naturale de existență în cele dintăiū timpuri ale erei terțiare au fost favorabile pentru desvoltarea mamiferelor placentare în forme e actuale, tot așa n'au putut fi nici pentru om“.

Din bucata citată se vede lămurit că Dl critic de la „Apărătoriul“ neștiind nemțește (cum nu știe nici românește) și ne avînd cunoștinți de geologie și de paleontologie cît de elementare, n'a înțeles cuvintele autorului și și-a închipuit că a aflat d'vezi din gura unor naturaliști însemnați ca în epoca *eocenă* și *miocenă* nu ierau mamifere placentare, pe cînd ieu, nenorocitul, am spus grozăviea că mamiferele placentare se aflau încă de la începutul epocii terțiare, ba că trebuie să fi fost încă și din epoca cretacee! Voiū arată aice cum stă această chestie acuma și în articolul ce voiū scrie despre vechimea omului voiū răspunde la argumntul adus de Dawkins în potriua existenței omului miocen și atunci va avea și criticul mîeu prilej de a se convinge cît de primejdios lucru ieste a vorbi despre lucruri de cari n'ai cunoștință.

Păturile de lut galbăn ce se află în România maî pretutindenea pe dealuri, cari cuprind în lăuntru concrețiuni albicioase pe deasupra și cu prundul care se află une-locuri așezat sub dînsul — fac parte din păturile perioadei quaternare, cea din urmă din perioadele geologice.

Sub păturile quaternare, în Moldova și în Munteniea, se află pături de năsip, de humă, de piatră de var, de piatră de năsip, etc. cari alcătuesc formațiunea *terțiară*.

care împreună cu cea *quaternară* se mai numește și *cainozoic*. Formațiunea terțiară în unele țeri, de pildă în Franția, s'a împărțit din sus în jos în *pliocenă*, *miocenă* și *eoceună*. Cea mai veche formațiune terțiară iese cea *eoceună*, apoi vine cea *miocenă* și în sfârșit cea *pliocenă*. Mai veche de cât formațiunea terțiară iese cea *mesozoică* aceasta cuprinde ieră-și din sus în jos formațiunile subordonate: *cretacee*, *jurască*, *retică* și *triasică*. Mai veche de cât formațiunea mesozoică iese cea *paleozoică*, sub care vine cea *primară*. Noi aici avem de vorbit numai de formațiunile mesozoice și terțiare, *căci până acuma nu s'a dat de mamifere paleozoice*.

Cele mai vechi mamifere s'au descoperit în terenul *triasic* (fiind că nu pretutindena se poate despărți cel *retic* de cel *trasic* vom vorbi aici de *triasic* cuprinzînd sub acest nume pe amîndouă).

Mamifere triasice s'au descoperit în Europa, în America nordică și în Africa sudică.

Cele mai vechi mamifere s'au găsit în Europa în pătura *retică* și anume pe la 1847. Profesorul Plieninger a aflat la Stuttgart o masea de mamifer triasic pe care l'a numit *Microlestes antiquus*, peste cât va timp la Diegerloch, la vre-o trei kilometri la S-E de Stuttgart a aflat alt dinte. Acest din urmă ieră de patru ori mai mare de cât cel aflat mai înainte. Tot o dată s'au mai găsit felurite oase de mamifere. Pe la 1857, Falconer a văzut că dinții în chestie samănă cu cei aflați în păturile de Purbeck din Anglia și raportați la genul *Plagianlux*. Deci *Microlestes* va fi fost marsupial. (Lyell vol II Elemente de geologie pag. 25 trad. franceză).

În Geologia Austriea de *Franz Ritter von Hauer* 1875 Viena, vedem la pag 350 că mamiferele s'au arătat prin resturi fosile din păturile *retice*, prin marsupiale.

În *Traité de Géologie et de Paléontologie* par Credner 1879 cetim la pag. 465 că la sfîrșitul perioadei triasice (în

retic adecă) s'a arătat cel mai vechi mamifer, *Microlestes*, care ieră neplacentar, adecă marsupial.

În Africa australă s'au descoperit de asemenea mamifere în trias, cităm bucata din *Revue scientifique* No. 21, 24 Mai 1884 pg. 659 :

„În păturile triasice ale coloniei Cap, s'a aflat un tip nou de mamifer, numit de R. Owen *Trytilodon longuevus*, care a fost aflat între remășiți de reptile ciudate. Măselele lui trilobate samănă cu ale lui *Microlestes* din keuperianul din Württemberg și din retianul de le Somerset, și cu ale *Stereognathului* din jurasic: dar nu se află nici cel mai mic caracter care să ne îndreptățască a hotări ca acest fosil a fost placentar ori nu. Se poate de asemenea apropiea de *Meniscoessus* cretaceu din Laramie (America de Nord) și de *Polymastodonul* eocen al lui Cope.

„Dl. Gaudry a adus de la Londra o copie de gips în totul asemenea cu craniul *Trytilodonului* și naturaliștii de pe acolo pot să-l studieze singuri“

Tot în aceste pături s'a aflat și în America de nord acela-și tip de mamifere. Lyell spune (în volumul al II-lea al *Elementelor* de Geologie pag. 62) că *Dromatherium sylvestre* s'a aflat în pături cel puțin așa de vechi ce cele din Europa. Owen îl socoate înrudit mai de aproape cu *Myrmecobius* de astăzi.

In terenurile jurasice s'au aflat multe mamifere în Angletera și anume în păturile Purbeckului mijlociu la Swanage și în oolita mare (mai veche de cit Purbeckul) la Stonesfield.

Mamifere cretacee s'au aflat în America de Nord.

În păturile eocene cele mai vechi se află pe lângă mamifere neplacentare și cele di'ntăiu mamifere placentare sigure. Se poate foarte bine ca printre speciile mai vechi să fie și de cele placentare, dar nu se poate hotări de au fost ori nu.

Deci nu numai că se crede că mamifere placentare erau în cele mai vechi pături terțiare, dar se stă la îndoială de nu cum-va chiar printre speciile aflate în păturile mezozoice (triásice, retice, jurasice și cretacee) nu se vor fi afind și placentare.

Să vorbim acuma și despre mamiferele terțiare.

Cele mai vestite depozite de mamifere terțiare vechi s'au aflat în America de Nord, apoi în Patagonia în America de Sud. Cu toată părerea de reu ce simțim pentru suferințele D-lui Cosmovici et Comp. nu putem să spunem alt-feliu de cât cum iese, adică că nu-i chip de vorbit despre șirul arătării mamiferelor pe pământ fără să pomenim pe lângă depozitele cunoscute din Europa pe cele din America.

Iată ce zice *Hauer* în geologia sa citată mai sus:

„*Mamiferele*. Aice (în *eocen*) se arată în mai mare număr pentru întâia-și dată.

„Mamiferele se împart în două șiruri, care se deosebesc între dînsele prin felul reproducțiunei.

„Unul din aceste șiruri al *didelfelor* ori *marsupialilor* nasc pui nedesăvirșiți, pe cari după naștere îi țin într'un sac, ori pungă (*Marsupium*, de unde le zic și *Marsupiale*). Sînt mai inferioare în organizație de cât mamiferele din celălalt șir, se împart într'un mare număr de familie, oare-și cum paralele cu ale celorlalte. . . . Mamiferele din formațiunile mai vechi, și anume din retic și din jurasic sînt didelfe.

„Mamiferele din grupa a doua *Monodelfe*, nasc pui mai desvoldați; această grupă cuprinde cea mai mare parte din mamiferele actuale.

„În formațiunea eocenă se află remășițele celor mai vechi mamifere monodelfe cunoscute până acuma, în mare număr de specii“.

Cum se vede chiar din eocen se admit mamifere placentare (ori monodelfe căci tot una iese) și nu cum

bine voiește a ne învăța eruditul critic și cunoscătorii de nemțește aflătorii la redacția „Apărătorului“.

Dar poate se va fi schimbat fața științei de la 1875 până acuma, să vedem ce mai zic alții mai noi.

În *Credner*, în scrierea citată, aflăm la 577 acela-și lucru adecă tot că mamifere monodelfe ori placentare se aflau cu bună samă de la începutul perioadei eocene.

Deci pe la 1879, tot nu se ajunsese la ideea apărată de specialistul de la „Apărătorii“.

În „*Revue scientifique*“ din anul 1883 sem. al doilea pag. 588 aflăm un articol *despre formațiunea eocenă din Tategoni a australă* și vedem că tot vorbește de mamifere placentare în acele pături și cu atita mai mult de mamifere placentare miocene. Acolò vedem că Lydekker a aflat rumegătoare (cari sînt placentare ori ce-ar zice „Apărătorii“) pe la partea din urmă a miocenului în Asia.

Din cercetările lui *Marsh, Cop* și alții în America de de Nord urmează de asemenea că mamifere placentare, ierau pe acolò de la începutul epocii terțiare, aceste lucrări se pot ceti pe scurt în alții ani din *Revue scient ifique*.

Ar fi chiar de prisos să mai lungesc vorba în chestia aceasta și de aceea încheiî așteptînd cu nerăbdare dovezile ce ni le va aduce dl. geolog de la „Apărătorii“ pentru a-și sprijini păreri'e D-sale mai mult de cît ciudate. Despre celelalte boscării ce a mai dat la lumină în criticele D-sale vom vorbi mai pe urmă

I. Nădejde.

Să fie toți evreii rabinii.

Șovinismul nu ie cu drept cuvînt de cît o boală, se înțelege că psihică; dar aceasta nu împiedecă să rîdem pe asemenea pacienți cari se fac însi-și de rîs. Toate națiile au șoviniștii lor, dar ca Evreii nici una n'are așa de mulți; mai că-mi vine a crede că nu se va găsi unul la mie scutit de această boală mentală. Intre altele putem spune una. Așa, mai zilele trecute găsim într'un număr din „*Frate:mitatea*“ la varietăți, sub titlul de *o ru-*

găciune pentru ploae, un articol foarte prețios. Pentru a scuti înse pe cetitori de osteneală vom spune numai înțelesul acelui articol. Fiind secetă și după ce lumea din Rimnicul Sărat se sătură de scos icoanele fără să le fie de vre un folos; Primarele orașului invită pe rabin ca să facă și îel rugăciuni pentru ploae, ceea ce se făcu. Și ieată că nu bine procesiunea se isprăvi și se și văzură nourii stringându-se din ce în ce mai mulți și ploaea se vărsă în torente. Ieată ce zice într'un loc Fraternitatea cuvînt cu cuvînt și scris parte cu litere italice. „Pe cînd se rosteau rugăciunile, orășeniî adunați se prindeau între dinșii că ba va ploua, că ba nu. Mulți înse ziceau că *Evreii sînt mai iubiți de D-zeu din cauza asupririlor ce sufăr va da ploae în harul lor.*“

Toate aceste le pune „Fraternitatea“ fără nici un comentariu. Ne întrebăm cu ce scop le pune: să le laude ori să le ocărăscă, le crede ori nu le crede? Ori ce om, cu mintea sănătoasă, cred că le va spune că asemenea scriere numai laudă nu le aduce, iar cît îi vorba despre credință, atunci putem să le spunem că de nu cred și pun asemenea lucruri, sînt niște șarlatauî; iar de cred, atuncea is de plîns Evreii, dacă într'un jurnal, ce are pretenție că lupta în contra prejudițiilor și fanatismului, se pun asemenea lucruri vrednice de veacul de mijloc.

Cred oare cei de la Fraternitatea că Evreii sînt mai iubiți de cît celelalte nații de acel închipuit D-zeu? Așă că puțină rugăciune numai l'a îndurat îndată și a deschis gurile ceriului pentru a ploua? Atunci de ce nu se roagă lui D-zeu să-i apere de asuprirî, să li deie înapoi țară, etc.

Dar ce mai vorbă, și aice ca în totdeauna au voit să se îngîmfă. Mai multă îngîmfare, mîndrie și credință că cine știe ce sînt, nu cred să se mai găsească la vre-o nație din lume ca la Jidanî. Iei toți sînt învățați, frumoși și cumînți; așă de cumînți că-s numai minte. De aceea sînt și așă de îndrăzneți în cît se apucă adesea de lucruri pe cari nu le pot rîdica; aceasta o zicem în general nu numai pentru Fraternitatea ci și pentru învățații de la Apărătoriiul-

Iear ca închiere, la acel articol vrednic de laudă, adaugă: „În acea zi ieră năvală mare la cişmea şi un Evreu viind să iea apă fu respins de un creştin. Atuncia acesta fu apostrofat de o femeie creştină:” „Da ce ai uitat că din pricina Evreilor am avut a-zî ploaie şi acuma o-preşti pe Evrei să iea apă?”

Ce înţeles mai are oare şi anecdota aceasta? Cred oare cu tot dinadinsul ceî de la „Fraternitatea” că a ploat din cauza rabinului? Sînt de plîns, sârmanii, n’au nici ideie de formarea nourilor, nici de teoria ploei; sigur că vor fi crezînd că D-zeu deschide gurile ceriului şi toarnă la ploaie cît îi place şi că prorocul Ilie, cel cu jocul zoiş, se primblă cu căruţa de foc şi de aceea tună.

Păcat că n’au închiet zicînd: cum de nu se tem Romîni să-î asuprească, căci de se vor mîniea şi se vor duce atuncî nu va mai fi cine să le dea ploaie. Orî că ar fi nemerit ca toate naţii’le din lume să-şi împărtaşcă Evreiî între dînsule şi să-î ţie ca pe nişte rabiî, dîndu-le moşii şi avere; iear Ńei, ca resplată, să i se roage lui I’-zeu, cînd nevoie va fi.

Coireh.

Țiganul Gospodariu.

(Anecdota populară)

Cum mergea un om o dată și-a fost poposit
Unde-va pe un drum cu carul, ieată c’a venit
Un țigan bătrîn de alt-felū care s’a ’mpăcat
Ca la om simbraş să între și s’a pus argat.

Ieră sara cam pe-a murgul, nu prea noaptea încă,
Omul sco te de mîncare șede și minîncă
Cu țiganul din preună; șed și sfătuesc,
Ca drumeții, una alta care ce gășesc,
Iear apoi după mîncare omul ostenit
S’așeză sub car cu capul cam în spre dormit,
Dar țiganul, mai în co’ò, cătră iel vorbea
Ștînd gr.cește lîng’o roată răzamat de iea,
Și zicea că iel acuma cît despre simbie
De intrat argat la altul nici n’ar vra să știe,
Dar i-î voiea ca să’nvețe și gospodarie.
— Ieu, bădică, drept ți-oîș spune cît am fost flacău

N'am ales nemic de mine fost'am un fulău ;
Iear acum am prins la minte și mi-am pus în gînd
Gospodariu să fiu ca omul și cu lumea 'n rînd.
— Gospodariu!!... Auzi tu țarca ce și-a pus în minte?!...
Dînd din cap gîndește omul l'ale lui cuvinte.
Ai văzut coroiul Naibeî iel de-acum gîndește
Să s'apuce de vieață cînd îmbătrînște!!
Și vorbește, bată-l toaca, de gospodărie,
Parcă-i tînăr nici nu vede că-i o chegărie ...
Cît asudă omu'n lume cu sudori de sînge
Până ce cu vai miune un biet cuib își strînge!!...
Și muncește, nu glumește, de prin tinerete,
Cînd îi verde ca stejarul nu la bătrînețe!...
Dar mai știți?.. De ce să-l rîdem poate s'o gîcească,
Econom să fie numai și să cam muncească.
Poate are chiar dreptate, bine face iel."

De-al de acestea gîndind omul ieată c'ațipește,
Și-apoi ochii deschizindu i la țigan prăvește.
Lîngă roată sta țiganul cum l'a fost lăsat
Dar cu ochii mari la dînsul se uită holbat.
Se uită atunci și omul și cam pus pe gînduri
Și-aminți de ce auzise că'n mai multe rînduri
Pe la drum se fac și pozne, se fac tîlhării,
Te dezbracă, ca pe tine, cine nici nu știî,
Și prăvind pe lîngă dînsul traista, sumanul,
— Are haz să mă pîrlească mai tîrziu țiganul."
Iean ascultă, măi, îi zise, tu mi-ai spus că ție
Ți-ar plăcea să aibi acuma și gospodărie;
Apoi ieu de drum acuma, știe Dumnezeu,
Îs trudit, și noaptea, nu știu, poate dorm mai greu,
Ieară tu pe cît îmi pare nu prea iești trudit
Și de vine noaptea poate nu ți-i de dormit.
Dar pe-aici ieu am și lucruri traistă, bîrdiță,
Sac, ceau și cite alte... raclă și cofiță.
Și de stat de strajă noaptea să le mai păzesc
N'am să stau, dar drept ți-oîu spune că mă cam gîndesc
Nu cum-va la noapte'n colò tu să-mi furi ce-vă,
Și de-aceea ieu mai bine chiar de-acum ași vra,
Să m'apuc frumos, ca omul, să te leg aici
Și să dorm la noapte'n ticnă; dară tu ce zici?
— Să mă legi, ieu zic bîdică, că i chiar bine zău,
Și dormim apoi în ticnă, dumnea-ta și ieu.

T. D. Speranță

FELIURIMÎ.

Doctorul P. Guttmann, a comunicat societății de medicină din Berlin că s'a făcut autopsie unui om în vîrstă de 62 de ani, mort de tuberculoză, și că s'a aflat inima la dreapta în loc de la stînga în piept; stomahul iera așezat cu splina la dreapta și maîul la stînga. Acest fapt cîudat putuse fi cunoscut chiar din timpul vieții, căci inima se bătea la dreapta și prin percusiune se vedea că maîul trebuia să fie la stînga.

(R. scientifique).

* * *

Cit se citește în Japonia. După statistica comunicată de ambasada japoneză de la Londra, aflăm că în 1880 s'au publicat în Japonia 3313 cărți și în 1881, 2952. Tot în acest din urmă an ierau în țară 21 de biblioteci publice la carele veneau 107801 cetitori. — Stăm bine noi Romîni!

(R. scientifique).

* * *

Cărbuni de pămînt la antipozî. La Westport în Ze-landa nouă se află mine de cărbuni foarte bogate. Sînt pături groase de 1^m 80 până la 6 metri la 250 909 metri peste nivelul mării.

(R. scientifique).

* * *

Populația Mexicului. Sînt în această țară 10,001,442 de locuitori dintre cari 4,226,442 de bărbați și 5,175,442 de femei. Statul cel mai populat ieste *Jalisco* cu 983,444 de locuitori; cel mai deșert California de jos, cu 30,208.

* * *

* * *

Să fie oare pământul aproape sferic, cum spun iereticii? Lactanțiu, unul din părinții bisericeii, zice: „Se poate să fie oameni așa de nebuni în cît să creadă că secerișurile și copacii cresc cu vîrful în jos, și că locuitorii de pe cealaltă emisferă stau cu picioarele în sus și cu capul în jos? Dacă întrebî pre cei ce apără asemenea idei monstruoase, cum se poate ca lucrurile să nu cadă de la pământ, răspund că iese în natura lucrurilor ca corpurile grele să cadă spre centru ca schițele unei roți, iear cele ușoare, ca nourii, fumul, para, să se suie spre ceriū. Ce să mai zicem de acei cari după ce au căzut în greșală se îndărătnicesc în nebulenia lor, și apară o părere absurdă prin alta nu mai puțin absurdă?“. Sfintul Augustin spune „că iese cu neputință să fie locuitori pe cealaltă parte a pământului pentru că sfinta Scriptură nu pomeneste de această rasă de oameni vorbind de urmașii lui Adam“. Apoi își iea sama și aduce o dovadă și mai puternică „că în ziua judecăței oamenii cari ar fi de cealaltă parte a pământului n'ar putea vedea pe fiul omului scoborîndu-se din ceriū“. După asemenea dovezi nu credem să mai aibă cine-va obrăznicia de a mai crede că pământul ie rotund. Cum rămîne înse cu profesorii cari învață pre copii asemenea ereticii și-i fac să piardă ceea ce noi creștinii avem mai prețios, împărăția ceriurilor? Avis D-lui Pompilian, vestitul scriitoriu besericesc din *Educătoriuł*.

(După *Les confits de la science et de la religion* par I. W. Draper. 1878 pag. 46). T. U.

* * *

Floxera.— Raportul făcut de Dl. Tisserand, directorul agriculturii, la comisiunea superioară în potriua filoxerei, ne arată lupta în potriua acestui insect. Întinderea viilor pustiite, dar cari încă se împotrivesc, care ieră în 1878 ce-va peste 3 la sută, s'a ridicat, încet și fără întrerupere la 11, 23 la sută.

Înnainte de promulgarea legei de la 1878 care a dat cîrmuirei puteri de a începe lupta, aveam, zice raportul, 373,000 de hectare pustiite de filoxeră și la 300,000 lovite de boală. Așa că, dacă ar fi înnaintat de la 1870 tot așa de iute, n'ar fi acuma în Franția nici un hectar de vie. Din fericire se constată, din potrivă că numărul hectarelor de vie nemicite, în loc de a tot crește, a mers scăzînd. Ast-feliu cifrele date de raport sint 113,000 de hectare nemicite în 1880, 91000 în 1881 și 64500 în 1882. Cît despre viile bolnave, aflăm aceea-și scădere : ast-feliu în 1880 crescuse numărul lor cu 134494 de hectare ; în 1881 cu 128350 ; în 1882 cu 60374 și în 1883 cu mult mai puțin.

Închierea iese că, de și boala iese încă foarte mare, deși tot păsește încă înnainte, cel puțin merge mai încet, prin urmare nu trebuie să ne pierdem curajul, să nu slăbim, nici în lupta înotriva filoxerei, nici în resădirea de viță nouă în locurile unde a fost nemicită. (Revue scientifique No. 26, 28 Iunie 1884).

Fată cu întinderea filoxerei și pe la noi, ne mierănce au lucrat profesorii de științele naturale de pe acele locuri de n'au observat filoxera, care de atîția ani s'a încuibat la noi. Toate măsurile ce se vor lua vor fi zădarnice, dacă nu se vor arde cu desăvîrșire toate viile bolnave, cu totul. Negreșit că proprietarii viilor nemicite pot fi despăgubiți, de se va crede de nevoie, dar fără măsuri aspre și aplicate îndată, fără cruțare boala se va întinde, dacă nu s'a și întins, mai departe. Despre această chestie vom mai vorbi în numerele viitoare pe larg.